

Om Ægtefællers formueretlige Ligestillelse.

Om Ægtefællernes formueretlige Ligestillelse. Af Frederik Bayer.
Kjøbenhavn, Stockholm og Kristiania 1884. (Jacob Lund.)
(316 S. 3 Kr.)

Hr. Frederik Bajer, hvem Fortjenesten tilkommer, at have fremkaldt Loven af 7. Maj 1880 om gift Kvindes Raadighed over, hvad hun erhverver ved selvstændig Virksomhed, har i ovennævnte Værk leveret et yderligere Bidrag til det vigtige og interessante Spørgsmaal om Ægtefællernes indbyrdes økonomiske Retsstilling i Ægteskabet.

Det er vist ikke formeget sagt, at i Sammenligning med den indgribende Betydning, som Loven af 7. Maj 1880 har, vil ethvert Spørgsmaal om Forandring i den nugældende Ret om Ægtefællernes formueretlige Stilling vække saavel mindre Opmærksomhed som mindre intensiv og intensiv Interesse. Loven af 7. Maj 1880 har afhjulpet den haandgribeligste Vilkaarlighed, som det lovordnede Formuefællesskab mellem Ægtefællerne og den gifte Kones Umyndighed medførte, idet den har unddraget fra Mandens Raadighed og tillagt den gifte Kone Raadighed over alt det, som hun erhverver ved selvstændig Virksomhed. Medens før Loven af 7. Maj Manden havde en lovbeskyttet Ret til at berøve sin

Om Ægtefællers formueretlige Ligestillelse.

Om Ægtefællernes formueretlige Ligestillelse. Af Frederik Bayer.
Kjøbenhavn, Stockholm og Kristiania 1884. (Jacob Lund.)
(316 S. 3 Kr.)

Hr. Frederik Bajer, hvem Fortjenesten tilkommer, at have fremkaldt Loven af 7. Maj 1880 om gift Kvindes Raadighed over, hvad hun erhverver ved selvstændig Virksomhed, har i ovennævnte Værk leveret et yderligere Bidrag til det vigtige og interessante Spørgsmaal om Ægtefællernes indbyrdes økonomiske Retsstilling i Ægteskabet.

Det er vist ikke formeget sagt, at i Sammenligning med den indgribende Betydning, som Loven af 7. Maj 1880 har, vil ethvert Spørgsmaal om Forandring i den nugældende Ret om Ægtefællernes formueretlige Stilling vække saavel mindre Opmærksomhed som mindre intensiv og intensiv Interesse. Loven af 7. Maj 1880 har afhjulpet den haandgribeligste Vilkaarlighed, som det lovordnede Formuefællesskab mellem Ægtefællerne og den gifte Kones Umyndighed medførte, idet den har unddraget fra Mandens Raadighed og tillagt den gifte Kone Raadighed over alt det, som hun erhverver ved selvstændig Virksomhed. Medens før Loven af 7. Maj Manden havde en lovbeskyttet Ret til at berøve sin

Hustru Frugten af hendes selvstændige Virksomhed og hvad der var anskaffet for dette Erhverv, kan Hustruen nu med Loven i sin Haand afværge Mandens Tilbøjelighed i saa Henseende. Alle gifte Koner, som i Ægteskabet leve fra Haand til Mund, og disse ville jo desværre altid udgjøre en stor Majoritet, kunne derfor ikke være Hr. Bajer noksom takskyldige, fordi hans energiske Virksomhed har forskaffet dem en hidtil ukjendt Retsbeskyttelse ligeoverfor samvittighedsløse Ægtemænd. Denne lille Lov vil holde mangt et Ægteskab sammen, som efter den tidligere Retstilstand nødvendigt maatte brydes forat fremkalde for Hustruen en Retsstilling, lig den Loven af 7. Maj nu giver hende.

Hermed er det ingenlunde Meningen at udtale, at man for Eftertiden skal blive staaende ved den Afhjælpning af det værste Onde, som Loven af 7. Maj har ydet. Saasandt som at alt Liv kun er Liv ved at det følger Udviklingens Love og skrider frem fra den mindre til den mere fuldkomne Retstilstand, saaledes vil det ogsaa vise sig nødvendigt for Lovgivningsmagten at indføre videregaaende Reformer i Ægtefællernes formueretlige Stilling. Det principielle Grundlag, som vor nuværende Lovgivning hviler paa, at den gifte Kone i formueretlig Henseende, saalænge som Ægteskabet bestaar, næsten betragtes som borgerlig død, medens Manden selv om Konen har Særformue, betragtes som den eneste dispositionskompetente, staar i altfor grel Modstrid til de Emancipationsideer med Hensyn til Kvinden, som Dag for Dag mere bane sig Vej til den almindelige Retsbevidsthed og som Lovgivningen paa enkelte Punkter har adopteret ligeoverfor den ugifte Kvinde f. Ex. med Hensyn til Myndighed, medens den hidtil næsten fuld-

stændig har lukket Oret for den gifte Kones retfærdige Krav.

Forfatteren præciserer disse Krav i to Hovedpaastande, nemlig Særeje for enhver af Ægtefællerne over det, den indbringer i Ægteskabet ved dets Stiftelse eller senere (ved Arv, Gave eller selvstændig Virksomhed og Udbyttet heraf), og Særraade for enhver af Ægtefællerne over dette Særeje. Paa disse Hovedprinciper hviler den af Forfatteren foreslaaede fremtidige Ordning. Uhildet-heden vil sikkert give Forfatteren Medhold i at enhver Lovforandring i Ægtefællernes formueretlige Stilling maa gaa ud paa at tilvejebringe den ovenanførte Ligestilling for Ægtefællerne. Først og fremmest altsaa Antagelsen af den Regel, som Forfatteren stiller i Spidsen for sit Udkast til en ny Lov, nemlig at Indtrædelsen i Ægteskabet bør være uden Indflydelse paa Ægtefællernes Myndighed o: den gifte Kone bør have en retsbeskyttet Handleevne i Ægteskabet i samme Omfang som den gifte Mand. Dernæst bør Ægtefællernes Særeje ikke angribes ved Ægteskabets Ind-gaaelse. Saavidt kunne vi følge Forfatteren fuldtud. Enhver af de gamle Fraser om, at det totale Formue-fællesskab hører med Nødvendighed til Ægteskabets Væsen, at Særeje og Særraade for den gifte Kone vil udøve en skadelig Indflydelse paa Ægteskabets ethiske Indhold, at Formindskelsen af Solidariteten i Ægtefællernes Interesser vil afkøle Ægtefællernes gjensidige Hengivenhed og Kjærlighed for hinanden m. v., ville forgjæves løbe Storm imod det fornuftmæssige og retfærdige i den foreslaaede Ordning, som netop i sig gjemmer Udviklingen af Ægteskabet i Overensstemmelse med dets ethiske Formaal. Bør dette nemlig opfattes som en Ud-vikling af Ægtefællernes Personlighed og ikke som en

ensidig Underkuelse af Kvindens Personlighed under Mandens ukontrollerede Enevælde, da vil en Anerkjendelse af den giftes Kones Ret til at beholde sin Særejendom ogsaa under Ægteskabet og selvstændigt raade over den, uden at Mandens Samtykke hertil gjøres fornødent, mægtigt bidrage til at udvikle den gifte Kones Selvbevidsthed og Selvstændighedsfølelse; men disse Følelsers Existens er netop i Almindelighed en nødvendig Forudsætning for en fyldig Udvikling af Personligheden. Som en væsentlig Bekræftelse paa disse Hovedprincipers retfærdige Fordring paa at opnaa Retsgyldighed anfører Forfatteren i sin udenrigske Oversigt over Retsudviklingen paa dette Omraade den engelske Lov af 18. August 1882, ved hvilken den engelske gifte Kvinde blev raadig over al den Formue, som hun førend Ægteskabet ejede eller erhverver ved selvstændig Adkomst under dette. Den Omstændighed, at Verdens mest praktiske Nation, Engländerne, have overvundet Fortidens mange Betænkeligheder og anerkjendt Særeje og Særraade for den gifte Kone i det ovenanførte Omfang, viser, at Forf. er paa den rette Vej, naar han i sit Lovudkast først og fremmest opstiller disse Fordringer.

At gennemføre disse Fordringer vil altsaa blive det Principielle for en fremtidig Lovordning, og vi finde det ørkesløst foreløbig at diskutere Formen og Fremgangsmaaden ved disse Principers praktiske Gjennemførelse, særligt om en Registrering skal optages over Ægtefællernes Særeje, om denne skal thinglæses til Kreditorernes Betyggelse, om Hustruen med sit Særeje skal bidrage til Børnenes og Mandens Underhold o. s. v. Disse Spørgsmaal ere af sekundær Natur i Forhold til deres Forudsætning: Særeje for den gifte Kone med

Hensyn til hendes egen Formue og Særraade for hende over denne.

Formuefællesskabet i Ægteskabet anerkjendes af Forfatteren i hans Lovudkast paa en dobbelt Maade, nemlig dels under Ægteskabet i Udkastets § 4 «Boets Fælleseje under Ægteskabet er, hvad der ikke kan paa-vises som den ene Ægtefælles Særeje» og dels som det principale Delingsprincip for Ægtefællernes Formue i Tilfælde af Ægteskabets Opløsning ved Døden. I sidste Tilfælde giver dog Forfatteren den længstlevende Ægtefælle en Ret til at vælge imellem, om Vedkommende vil have Boet delt, som om fuldstændigt Formuefællesskab havde fundet Sted under Ægteskabet eller vil beholde sin Særformue samt Halvdelen af det beholdne Fælleseje og iøvrigt tage Arv efter den Afdøde efter de gjældende Arveregler. Imod denne den Længstlevendes Valgret kan invendes, at den som Regel vil komme til at gaa ud over den Førstafdødes Arvinger.

Hvad vi derimod aldeles ikke kunne sympathisere med, er Bestemmelsen i Forfatterens Udkast § 5, som indeholder den Regel, at «over Boets Fælleseje kan den ene Ægtefælle ikke raade imod den andens Vilje, medmindre det sker til fælles Nytte og uomgængelig Fornødenhed».

Vor Mening er, at denne Regel slet ikke passer for det praktiske Liv, at dens Antagelse vil medføre slet Samliv mellem Ægtefællerne, idelige Retstrætter imellem dem indbyrdes og bevirke et føleligt Afbræk i de økonomiske Forbindelser imellem Tredjemand og Ægtefællerne. Hvor der hersker Formuefællesskab, maa med Hensyn til det Gods, som indbefattes under Formue-

fællesskabet, som Regel den ene af Ægtefællerne have en udelukkende Raadighed, og skal her Valget træffes mellem Manden og Konen, synes dette ikke at kunne forvolde Tvivl. Kun hvor Manden er umyndig enten paa Grund af Alder eller Umyndiggjørelse kan det tilstedes Konen at overtage Raadigheden over Fællesformuen paa Begges Vegne. Forfatteren indskrænker vistnok sin Regel med den Undtagelse, som «fælles Nytte og uomgængelig Fornødenhed» medfører; men begge disse Udtryk ere altfor vage og ubestemte og fortolkede for Mandens Vedkommende paa samme Maade som vor Retspraxis fortolker de adækvate Udtryk i Lovens 5—1—13 for Konens Vedkommende, vil denne Undtagelse blive temmelig betydningsløs. Hvilken uendelig Masse af Retstrætter vil det ikke give Anledning til, naar Hustruen bestrider, at de af Manden truffne Dispositioner ere til fælles Nytte, og hvilken Usikkerhed vil Reglen ikke bringe ind i Omsætningsforholdene?

I Udkastets § 7 omhandler Forfatteren Ægtefællernes Gjældsansvar og Kreditorernes Adgang til at søge Dækning i Godset, medens Udkastets § 9 indeholder en Adgang for Ægtefællerne til at afvige fra den almindelige legale Regel om Særeje ved Oprettelsen af Ægtepagter.

Forfatteren kalder selv sit Lovudkast for Lovantydninger, og vi kunne kun give ham Medhold i denne Betegnelse, forsaavidt den fremhæver, at Forfatteren ved sine foreslaaede Regler mere er gaaet ud paa at fastslaa indenfor en bestemt formuleret Ramme de nye Principer, som han formener den fremtidige Ordning bør have til sit Grundlag end at frembringe et praktisk brugbart Lovforslag.

For enhver, som eftertidigt vil sysle med denne Materie, yder den af Forfatteren udarbejdede Oversigt over Retsudviklingen i Udlandet tillige med den omfattende Litteraturoversigt et værdifuldt Forarbejde, som vidner ligemeget om Forfatterens Flid og hans Kjærlighed til det behandlede Æmne.

F. W.
